

STOP, hou op!

'Een vreedzame peutergroep is echt mogelijk'

Tekst: Carla Overduin

Bron: Kinderopvang, oktober 2015

Kun je peuters leren om elkaars grenzen te respecteren en om te accepteren dat iedereen anders mag zijn? Die vraag wordt in de praktijk getoetst met de pilot van De Vreedzame School voor Peuters, ontwikkeld door de CED-Groep. Het initiatief is een vervolg op De Vreedzame School, een programma voor sociale competentie en burgerschap, dat inmiddels ruim zeshonderd basisscholen gebruiken. Bij peuterspeelzaalwerk Spelenderwijs in Utrecht wordt er nu een jaar met de versie voor peuters gewerkt. Medewerkers vertellen over hun ervaringen.

De doelgroep is kinderen van tweeënhalve tot vier jaar', vertelt Nicoline Stufkens (51) van de CED-Groep. 'Het is de bedoeling dat je niet alleen concrete activiteiten doet, maar het programma ook integreert in de rest van je dagelijkse bezig-

heden en binnen de thema's. We horen van pedagogisch medewerkers dat zij het heel fijn vinden dat dit op hun pad komt. Er zijn al veel initiatieven voor de cognitieve ontwikkeling, dus taal en rekenen, maar dit is juist iets voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Training

De medewerkers van peuterspeelzaal Spelenderwijs Utrecht werden begin 2014 getraind in De Vreedzame School voor Peuters. De training-op-maat bestaat uit drie dagdelen en een groepsbezoek.

Het idee is om kinderen te leren om mee te helpen, respectvol te zijn naar elkaar, te luisteren en conflicten op te lossen.

'Je leert hoe je activiteiten kunt inzetten om een vreedzame groep te krijgen, maar ook hoe je de uitgangspunten bij de VE-thema's kunt gebruiken. Het is prettig dat het geen strak programma is, je kunt het inzetten waar je het zinvol vindt', vertelt pedagogisch medewerker Anoeska den Broeder (34). Haar collega Irma Jassies (49) vertelt hoe het in de praktijk toegaat op de peutergroep. 'We beginnen een dagdeel altijd in

een grote kring, waarbij we een bord gebruiken waarop alle namen en foto's van de kinderen staan. Het feit dat je de andere kinderen kent, geeft zekerheid en zelfvertrouwen, de spanning neemt af. We willen dat iedereen zich prettig voelt, daarom is er een manier afgesproken waarop een kind kan aangeven dat het niet fijn vindt wat de ander doet. Je steekt je hand naar voren en zegt: Stop, hou op!' Ook zijn er emotiekaarten met smileys van stemmingen zoals boos, verdrietig, blij, verlegen. Anoeska vult aan: 'Een kind mag aanwijzen hoe het zich voelt. Hierdoor kan ook een kind met een beperkte woordenschat zich uiten. Om kinderen te leren om te luisteren in de kring, gebruiken we verder een bal in de vorm van een wereldbol. Wie de bal vasthoudt, mag praten, de rest luistert.'

VREEDZAME ORGANISATIE

De Vreedzame School voor Peuters is meer dan alleen een programma voor de peuters, benadrukt Nicoline Stufkens (CED-Groep). 'Eigenlijk moet iedereen in de organisatie zich bewust zijn van zijn eigen handelen. Daarvoor doen we trainingen, maar we hebben ook een interne stuurgroep, want deze manier van denken moet door de hele organisatie worden gedragen. Pedagogisch medewerkers denken na over hun rol op de werkvloer, maar voor alle medewerkers van de organisatie is het goed om te overwegen: hoe ga je om met conflicten, mag je meedenken in je organisatie? Zo ontstaat tegelijkertijd een vreedzame organisatie.'

Wat werkt?

Handige hulpmiddelen dus om de kinderen spelenderwijs te leren zich socialer te gedragen. Werkt het in de praktijk? De emotiekaarten, de bal en het stop-gebaar zijn een succes, aldus de medewerkers. 'De kinderen pakken dit heel snel op. Ze zeggen "ssss! 'l als iemand de wereldbol-regel niet volgt. Soms moet je even bijspringen. Als een kind "Stop, hou op!" zegt en er wordt niet geluisterd, dan ondersteun je het kind dat dit gebaar maakt.' In de Vreedzame Peutergroep spelen de figuren Aap en Tijger een rol bij het oplossen van conflicten. 'Zij leren de kinderen wat je moet doen als iemand je speelgoed afpakt. Ze laten met een dialoog zien hoe het wel en niet moet. We merken dat peuters wel wat jong zijn voor goede conflict-oplossing. Dat vinden ze moeilijk, daar moet je hen bij helpen', aldus de medewerkers. Te jong dus voor sommige onderdelen? 'Niet té jong', corrigeert Nicoline Stufkens van de CED-Groep. 'Ook peuters beseffen al snel waar dit om gaat. Het is juist belangrijk om kinderen al vroeg sociale regels mee te geven. Weliswaar in een prille, voorbereidende vorm, maar je ziet dat peuters het bijvoorbeeld fijn vinden dat ze mogen meehelpen, dat ze verantwoordelijkheid mogen nemen. Belangrijk bij dit programma is dat de pedagogisch medewerkers zelf actief de grondprincipes van De Vreedzame School uitdragen in hun gedrag, waardoor de kinderen de vaardigheden gemakkelijk oppikken en toepassen. We kijken hiernaar tijdens ons groepsbezoek en geven de medewerkers feedback.'

ZES BLOKKEN

De Vreedzame School voor Peuters telt zes activiteitenblokken:

- We horen bij elkaar
- We lossen ruzies zelf op
- We hebben oor voor elkaar
- We hebben hart voor elkaar
- We dragen allemaal een steentje bij
- We zijn allemaal anders

Dezelfde aanpak

Een groot voordeel van de vreedzame aanpak is dat er een duidelijkheid ontstaat in de benadering van kinderen. 'Iedereen heeft nu dezelfde aanpak, dat is duidelijk voor het kind', vindt Anoeska. Irma benadrukt de doorgaande ontwikkellijn met de basisschool. 'Ook daar wordt met deze methode gewerkt. We zijn hier in Vleuterweide gevestigd tegenover de basisschool en hebben daarmee een korte lijn. Voor kinderen is dat prettig vertrouwd. ' Het risico bij een nieuwe methode is dat het aanvankelijke enthousiasme op den duur verwatert. Irma: 'We laten het bord met de foto's, de emotiekaarten en een plaat met "Stop, hou op!" in het lokaal terugkomen, daardoor blijf je alert. Sommige activiteiten zijn vaste rituelen geworden. Het enige wat we nog moeten verbeteren, is dat we ouders er meer bij willen betrekken. Er zijn speciale Kletskaarten van Aap en Tijger met korte opdrachten voor de ouders, bijvoorbeeld de aansporing om 's avonds voor te lezen. Met die kaarten voor de ouders willen we actiever gaan werken.' De conclusie is positief, De Vreedzame School voor Peuters werkt. Anoeska: 'Het geeft rust op de groep.'

OVERGEWAAID UIT AMERIKA

De Vreedzame School is in 1998 ontstaan uit een studiebezoek van Utrechtse onderwijsadviseurs die in de Verenigde Staten een kijkje namen bij scholen in achterstandswijken. Nederlandse leerkrachten hadden moeite met het mondige, assertieve gedrag van leerlingen en de conflicten in hun klas, daarom bezocht de onderwijsdelegatie het Resolving Conflict Creatively Program in New York. In dit programma is peer mediation, conflictbemiddeling door leeftijdgenoten, een van de opvallendste succeselementen. De Nederlandse variant die hieruit voortkwam is De Vreedzame School. Grondlegger Leo Pauw ontwikkelde de methode, de CED-Groep het lesmateriaal en vervolgens ook een activiteitenprogramma onder de noemer De Vreedzame School voor Peuters. De Vreedzame School wordt nu op zeshonderd basisscholen toegepast. Voor de peutervariant zijn er pilots in Utrecht en Dordrecht.